

Ключевые слова: культурологические знания, культурологическая подготовка, содержание образования, содержание подготовки.

Kostrytsya N.M.

UPDATING SEMANTIC COMPONENT OF CULTURAL KNOWLEDGE IN THE TRAINING OF AGRARIANS.

The article focuses on the updated semantic component of cultural knowledge in agricultural education on the basis of national historical and cultural heritage.

Key words: cultural knowledge, culture training, education content, training content.

УДК 371

Кудрявцева В.Ф.

**ЕКСТЕНСИВНЕ ЧИТАННЯ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

У статті розглянуто теоретичні та практичні підходи до організації екстенсивного читання аутентичних оповідань студентами морських навчальних закладів.

Ключові слова: екстенсивне читання, аутентичний текст, етапи читання, комунікативні завдання.

Постановка проблеми. Головною метою навчання англійської мови студентів морських спеціальностей є розвиток умінь і навичок усної мовленнєвої комунікації, оскільки у подальшому більшість випускників працюватиме на судах зі змішаними командами. Найкращою основою для комунікативного навчання слугують теми, пов'язані з повсякденним життям людини, у даному випадку – з повсякденним життям і професійною роботою на судні. Однак, існуючі підручники, як і тематика програм для навчання англійської мови студентів морських спеціальностей фактично не надають такої можливості – базові тематичні тексти характеризуються описово-безособовим змістом: без певного реального сюжету описується послідовність вантажних операцій або швартування, будова судна чи типи вантажів тощо. Опрацювання таких текстів приводить до виконання традиційних вправ (відповіді на запитання, усний переказ, переклад) і зводить до мінімуму можливість використання методів комунікативного підходу, які саме й розвивають навички спілкування.

Мета статті – розглянути підходи до організації екстенсивного читання текстів морського спрямування як комунікативного виду навчальної діяльності, у результаті чого студенти можуть бачити цінність читання.

Аналіз актуальних досліджень. Питанням екстенсивного читання, різні варіації якого ще називають домашнім, індивідуальним, профільним, самостійним, позааудиторним, інформативним, творчим, присвячені публікації значної кількості дослідників.

Степанова М.М. [4: 283] характеризує екстенсивне читання як неперекладне, комунікативне читання, гнучке читання, яке передбачає вміння самостійно читати великий обсяг тексту з великою швидкістю, зосередившись при цьому на змістовній стороні прочитаного.

На думку Малишевої С.О. [3: 2] аутентичні тексти для самостійного читання дають студентам чудову можливість обговорювати близькі їм питання, вести діалог, викладати факти, робити повідомлення, таким чином удосконалюючи через читання навички говоріння: уміння формулювати, висловлювати і відстоювати свою думку з певної тематики, вести дискусію, писати короткі есе, проекти, репортажі.

На користь використання аутентичних текстів для додаткового читання з самого початку йдеться мова і в дослідженні Е.Кнутсона [6: 3], де особливо підкреслюється важливість подачі передтекстових завдань. Складний, неадаптований текст може стати

доступним студентам шляхом пристосування рівня складності завдання. Результатом екстенсивного читання набуття “відчуття мови”. При такому читанні питання граматики здаються менш складними, а на сформоване відчуття мови можна покласти більше, ніж на граматичні правила, які часто випадають з пам’яті.

Киян О.Н. [2: 2] вважає, що в аутентичних текстах знаходить своє вираження діяльнісна структура говоріння. Текст виступає як об’єкт смислової обробки і створює необхідний зміст і комунікативну базу для розвитку говоріння: він має комунікативну цілісність, завдяки якій відповідає пізнавальним і емоційним запитам студентів, активізує їхню мисленнєву діяльність.

Висновки аналогічного змісту містяться і в іншому дослідженні [1: 7], де тексти для екстенсивного читання розглядаються як реальне джерело, що стимулює мовленнєву діяльність: саме під час роботи над текстом студенти легше всього вивільнюються від навчальних оков і вільніше висловлюють свої судження й емоції. Обговорення передбачає розуміння змісту тексту, що в свою чергу, слугує базою для побудови бесід, повідомлень, моделювання ситуативно-обумовлених мовленнєвих актів, висловлювання суджень, відношень, емоцій тощо.

Виклад основного матеріалу. Комунікація передбачає взаємодію певного виду, традиційно між тим, хто говорить, і тим, хто слухає. Оскільки читання є індивідуальним видом роботи, воно видається позбавленим комунікативності. Але, в дійсності, читач взаємодіє з автором тексту, хоч це і не такий прямий спосіб комунікації, як між учасниками усного діалогу. Читання є комунікативним як і будь-яка інша форма використання мови, і викладачі мають показати і використовувати цей комунікативний елемент. Наприклад, встановлюючи прямий контакт між читачем і автором шляхом виконання письмових завдань. Інша ознака комунікативності читання – можливість обговорення змісту прочитаного з іншими людьми, у нашому випадку з іншими курсантами і викладачем. Обговорення того, що ми читаємо, є невичерпне джерело для комунікації на занятті.

В останні роки велика увага приділяється проблемі аутентичності в методиці навчання іноземним мовам. Неаутентичні тексти – це тексти, які написані спеціально для тих, хто вивчає іноземну мову як нерідну. Вони вводяться в навчальний процес для закріплення певної граматичної теми, лексичного матеріалу. Аутентичними традиційно вважаються тексти, які спеціально не адаптовані для навчальних цілей.

Аутентичні матеріали мотивують студентів, тому що вони більш цікаві внутрішньо і є значним стимулом для навчання, ніж штучні або неаутентичні матеріали. Аутентичні тексти наближають читача до цільової мовної культури, цим самим роблять навчання більш приємним і тому підсилюють мотивацію [2; 3].

Використання аутентичних, неадаптованих текстів обґрунтовується наступними аргументами: використання штучних, спрощених текстів призводить до утрудненого переходу до розуміння текстів, взятих з реального життя; адаптовані навчальні тексти втрачають характерні ознаки тексту як особливої одиниці комунікації; аутентичні тексти різноманітні за стилем, робота над ними викликає зацікавленість студентів; аутентичні тексти ілюструють функціонування мови у природному соціальному контексті.

Важливим елементом навчального процесу, який сприяє реалізації комунікативного підходу в умовах навчальної програми морського інституту, може бути організація екстенсивного домашнього читання на основі морських оповідань. Під екстенсивним читанням ми розуміємо обов’язкове для всіх студентів, додаткове по відношенню до підручника, постійне читання з метою отримання змістовної інформації. З нашого досвіду стверджуємо, що найкращим вибором є морські оповідання з тих, що розміщені на вебсайтах морських організацій під рубрикою “Sea Stories”, або новини, подані як сюжетні матеріали на сторінках інтернет-видань морської тематики.

Аутентичні морські оповідання підходять для читання курсантами, студентами морських вищих навчальних закладів та коледжів морського профілю. Це невеликі за обсягом, але насичені змістом морські оповідання, які написані безпосередніми учасниками

описаних подій і які розповідають про особливості професії моряка. Вони вирізняються яскравим відображенням реалістичних подій, морських випадків та життєвих колізій. Завдання, що пропонуються студентам, можуть бути як для контролю розуміння прочитаного, так і для поглиблення навичок говоріння.

При читанні морських оповідань на фоні реалістичних морських подій, студенти закріплюють знання граматики англійської мови, опрацьовують навички добування інформації з незнайомого тексту, запам'ятовують нові лексичні одиниці та словосполучення.

Використання морських оповідань у навчальному процесі рекомендується в силу ряду причин. Існує велика кількість посібників, довідників, навчальних підручників, які покликані сприяти успішному засвоєнню курсу. Принципова різниця між текстом підручника і текстом морського оповідання полягає у тому, що текст підручника обмежений певною лексикою, на основі якої ілюструється грамика, що вводиться, у межах конкретної теми.

Неабиякою обставиною, яка спричинює необхідність використання морських оповідань при засвоєнні загального курсу англійської мови, є те, що вже на початковому етапі навчання студенти можуть поповнити запас активної лексики певними морськими термінами і важливими професійними поняттями, які сприймаються легко і запам'ятовуються надовго, оскільки включені у загальну канву розповіді. При подальшому вивченні спеціальності ці поняття підкріплюються точними науковими визначеннями і формулами. Крім того, морські оповідання – це саме життя, описане свідками. ‘Loss of Deck Cargo’, ‘The Diary of a Sea Bum’, ‘Every Inch a Sailor’, ‘Hurricane Report’, ‘Man Overboard’ – вже самі назви свідчать про те, що разом з персонажами оповідань читач підпадає під цілий ряд випробувань, пов'язаних як з невимолними силами природи, так і обумовлених людським фактором.

Вимоги до оповідання при вивченні мови – текст має бути доступним для розуміння, а тема має бути дійсно цікавою для студентів. Крім того, курсанти мають знати, що потрібно від читання тексту. Коли студентам пропонують прочитати оповідання під певним кутом, їхній інтерес до читання і здатність утримувати інформацію підвищується.

У традиційних підручниках запитання на контроль розуміння охоплюють усю інформацію в тексті у недиференційований спосіб. Зміст тексту вирівнюється, нібито всі ідеї й аспекти тексту однаково важливі. У такому випадку відсутня проєкція читання. Альтернативою до традиційних запитань може бути завдання написати список на основі тексту. Залежно від контексту це може бути список місць, подій або фактів, які цікаві студентам.

Таке цільове читання може бути частиною комунікативних завдань, мета яких нелінгвістична: увага зосереджується на значенні, а не на формі. Воно допомагає студентам усвідомити цінність швидкого і результативного читання, тому що читання з конкретним наміром значить читати тексти по-різному в залежності від потрібної інформації і завдання для виконання. Інша перевага таких завдань полягає у тому, що студенти можуть працювати з аутентичними текстами з самого початку. Складний, неадаптований текст може стати доступним завдяки адекватному рівню складності завдання. Одне і теж оповідання можна читати декілька разів з різними завданнями і метою. При переречитованні текстів з різною метою студенти отримують відчуття завершеності від усе більшого розуміння тексту.

Зміст морського оповідання варто максимально наближати до основної теми навчальної програми, яка вивчається на час роботи над певним оповіданням. Завдання такого читання – допомогти студентам у розвитку умінь для більш ефективного читання. Тому слід планувати завдання для виконання перед читанням, під час читання і після читання. Ці етапи допомагають організувати читання на комунікативній основі.

Завдання, що передують читанню, спрямовані на те, щоб студенти обговорили, що вони знають з теми тексту, яка їхня точка зору або відношення до теми, які їхні очікування від змісту тексту. Це допоможе їм краще зрозуміти зміст. Читаючи на рідній мові, ми робимо це підсвідомо, а при читанні англійською мовою краще разом підготуватись до безпосереднього читання. Це можуть бути завдання типу: “Розкажи партнеру, що ти знаєш

про цю тему”, “Подивіться на картинки, пов’язані зі змістом тексту”, “Прочитайте перший абзац і згадайте, про що текст” і т.п. Попередні розмірковування щодо змісту тексту можуть базуватися на заголовку, картинках, перегляді першого/останнього абзацу, групі слів з тексту тощо.

Безпосередньо під час читання, хоч воно звично здається індивідуальною формою роботи, комунікативними завданнями можуть бути: читання на бігу, складання тексту, розрізаного на окремі частини, читання дещо змінених варіантів того ж оповідання і пошук відмінностей. Така робота передбачає швидке сканування тексту, а більше часу витрачається на говоріння. Особливим завданням, що від читання веде до обговорення, є *jigsaw reading* – улюблений прийом багатьох викладачів, які навчають комунікативно.

Завдання, які пропонуються студентам після читання тексту, можуть бути наступними: обговорення тексту, рецензування тесту, переказ тексту, обговорення теми, пов’язаної з текстом, аналіз мови тексту.

Розроблені нами завдання до морських оповідань, мають таку послідовність: *discussion – reading for gist – comprehension check – what do you think – creative task*. Хоча деякі комунікативні завдання можуть не відображати ситуації реального життя, вони все ж залишаються комунікативними, оскільки увага сфокусована на тому, щоб виконати певні дії на основі розуміння тексту [6; 2].

Прикладами комунікативних і одночасно творчих завдань для обговорення прочитаного тексту можуть бути такі:

– Якщо б Ви могли провести день з одним із персонажів оповідання, кого б Ви вибрали? Чому?

– Виберіть одну подію з оповідання. Що, на Вашу думку, відчував кожен із персонажів стосовно цієї події?

– Де в оповіданні персонаж прийняв вірне/невірне рішення?

– Якщо б Ви могли змінити одну з частин оповідання, яка б це була частина?

– Складіть список слів, які, на Вашу думку, описують одного з персонажів оповідання.

– Якщо б Вам треба було брати участь у рольовій грі на основі оповідання, який персонаж найбільше підходить Вам? Обґрунтуйте свій вибір.

– Перелічіть зміни, які відбулися з головним персонажем від початку до кінця оповідання.

При виборі більш творчого варіанту післятекстового обговорення слід дотримуватися методики чотирьохетапного подання запитань [5,3]. Мета цих запитань – залучити студентів до роздумів про текст, про його зв’язок з їхнім життям і майбутніми діями. На такі запитання немає певної конкретної відповіді – це радше початок діалогу. Ці чотири етапи наступні (приклади наводяться з завдань до морського оповідання “Man Overboard”):

1. Описовий етап – запитання, орієнтовані на розуміння змісту тексту. Наприклад: *How did Michael try to get saved? And the crew? The skipper?*

2. Особистий/інтерпретивний етап – запитання, орієнтовані на обмін особистим досвідом, почуттями, емоціями. Наприклад: *Do you know anything about fishing for crabs? Is it difficult?*

3. Критичний етап – запитання, орієнтовані на критичне обговорення й усвідомлення тенденцій. Наприклад: *Why was the crew unprepared for a situation of this type?*

4. Трансформаційний/творчий етап – запитання, орієнтовані на розвиток позитивного відношення на підтримку справедливості, відповідальності, об’єктивності. Наприклад: *Imagine that the character of this sea story wants to send out a message out to the world. What would he want people to know? What is the character doing now that the story has ended? Does the character feel bad about what happened? Write a message from the character expressing his thoughts and feelings.*

Підхід до вибору текстів залежить від рівня розвиненості навичок читання та загального рівня володіння англійською мовою. Надання можливості студентам читати один

і той же текст веде до дискусій стосовно однакового сюжету. Інший, більш складний підхід, полягає у тому, що студенти читають різні оповідання, а потім рекомендують або не рекомендують їх студентам групи. В останньому випадку слушним стає письмове завдання описати враження від прочитаного тексту. Крім того, студенти мають можливість самостійно знаходити в Інтернеті цікаві для них морські оповідання, а на заняттях ділитися враженнями про професійні пригоди моряків.

Успішна робота над морськими оповіданнями ґрунтується на наступних факторах: студенти читають систематично; тексти для читання різноманітні і є можливість вибору, особливо при досягненні середнього рівня володіння англійською мовлю; мета читання – задоволення, інформація і загальне розуміння; відсутні тести, оцінки (за виключенням позитивних коментарів); навчальний матеріал в межах мовленнєвої компетенції студентів; викладач теж зацікавлений читач.

Висновки. Переваги використання морських оповідань для розвитку комунікативних умінь численні.

Розвивається автономія/самостійність роботи; розвивається загальна мовленнєва компетенція; збільшується словниковий запас; покращуються навички письма; підтримується мотивація читати більше.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Домашнее чтение на уроках английского языка. – www.multikulti.ru
2. Киян О.Н. Аутентичность как методическая категория в обучении иностранному языку. – www.main.isuct.ru
3. Малышева С.А. Развитие коммуникативной компетентности через чтение проблемных аутентичных текстов как средство реализации профильного обучения – www.wescomm.ru
4. Степанова М.М. Отбор текстов при обучении английскому языку на неязыковых факультетах // Иностранные языки и инновационные технологии в образовательном пространстве технического вуз: сборник научных статей по проблемам высшей школы – Новочеркасск: ЮРГТУ (НПИ), 2009. – С.282–285.
5. Alma A.F, Campoy E.F. Creative Reading Methodology. – www.santillanausa.com
6. Knutson E. Reading with a Purpose: Communicative Reading Tasks for the Foreign Language Classroom. – www.findarticles.com
7. Maley A. Extensive Reading: Why is it Good for Our Students ... and for us. – www.britishcouncil.org.br

Кудрявцева В.Ф.

ЭКСТЕНСИВНОЕ ЧТЕНИЕ АУТЕНТИЧНЫХ ТЕКСТОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

В статье рассматриваются теоретические и практические подходы к организации экстенсивного чтения аутентичных рассказов студентами морских учебных учреждений.

Ключевые слова: экстенсивное чтение, аутентичный текст, этапы чтения, коммуникативные задания.

Kudryavtseva V.F.

EXTENSIVE READING OF AUTHENTIC TEXTS OF PROFESSIONAL ORIENTATION

The article deals with theoretical and practical approaches to organizing extensive reading of authentic stories by students of marine educational establishments.

Key words: extensive reading, authentic text, reading phases, communicative tasks.